

har liggur »Riesen-Rundgemalde«. Hetta er ein stórir, rundur bygningur, innan er hann allur ein höll, og allur veggurinn runt er ein risamálningur uppá 1000 fermetrar, sum sýnir hendingarnar í tí stóra bardagaárinum 1809, tá tyrilar, við Andreas Hofer á odda, hövdu 4 hernaðarligar samanbrestir við franska herin og Napoleon á Bergisel, í útsýningshorninum av Innsbruck. Húsið og málningurinn voru gjörð í 1895.

Ein kemur inn í húsið og upp á ein rundan pall, í miðjari höll, og skal ímynda sær, at ein stendur á Bergisel, har sum Hofer stóð, tá hann leiddi bardagarnar móti fransum. Tað, sum man sær, er Innsbruck í 1809, og málningurinn sýnir bardagarnar so út í æsir, so livandi, at ein kundi havt hug at rokkið yvir og nortið við, at sannført seg um, at tað alika væl ikki var livandi, men bert myndir. Har var tverri ikki loyvi at nýta fototól.

Í trimum samanbrestum var franski herurin við undirlutan móti tyrolarum, og vóru ríknir út aftur úr landspartinum, og aftaná tað var tað, at Andreas Hofer tók bústað á Hofburg, og haðani stýrdi hann Tyrol. Men aftaná ósigurin í bardaganum við Wagram, mátti Franz II, keisari, taka við friðartreytum Napoleons, og m.a. frásiga sær landspartin Tyrol, sum skuldi leggjast til Bayern. Nú kundi Andreas Hofer ikki binda frið longur, hann kallaði landsmenn sínar undir vápn aftur. Tað kom aftur til ein samanbrest við Bergisel, í november 1809, men hesaferð vóru tyrolar við undirlutan, Andreas Hofer mátti flýggja, goymdi seg í 2 mánaðir, til ein av egnu landsmonnum hansara, fyrri pening, greiddi fransum frá, hvar hann goymdi seg. Hann var tikin, ferdur til Mantua, og Napoleon gav strong boð um, at hann skuldi takast av dögum. Til fánýtis vónaði Hofer, at keisari hansara í Wien skuldi bjarga honum, men tá henda vón brast, fór hann reystliga í deyðan. Hann var skotin 10. febr. 1810, 42 ára gamal.

Frá Rundgemalde koyra vit við lunnavogninum allan býin, til enda-staðina í útsýningshorninum av býnum og fara niðan á Bergisel. Beinleiðis nakað fjall er tað ikki, eitt lágt fjall kann tað kanska kallast. Men vit væntaðu tað útsýni, sum Andreas Hofer hevði, tá hann stóð her og leiddi bardagan móti fransum, so verða vit vónsvikin. Tí her, sum allastaðni her um leiðir, er ein væl-signaður skógarvøkstur. Men á einum bera í skóginum stendur ein stór standmynd av hetjuni, kransar og tyssi av livandi blómum liggja frammanfyri, og á beranum stendur eisini ein stórir bygningur: »Tyroler Kaiserjägermuseum«, har órgrynnar er av lutum frá krigssøgu Tyrols gjøgnum tíðirnar, og frammanfyri húsið, millum nútímans skotvápn, sum granatvarparar, stendur ein av kanónum frá Magenta, býur í Norðuritalia, har harður bardagi var millum eysturrikarar og fransar í 1859.

Nýtt og gamalt møtist á Bergisel. Vit ganga longur niðan á hövdina og koma til skiðhoppbreytina, sum nýtt var til olympisku vetrarleikurnar, sum hildnir voru í Innsbruck í 1964 og 1976. Her stendur eisini, sera sjónligt, symbolið fyrri leikurnar, teir 5 ringarnir, men her við 2 skálum til olympiska eldin. Og tað er fólkið í

Innsbruck stolt av, at tey kundu vera vertir fyrri leikunum tvær ferðir, við so stuttum millumbili. Átlanin var, at vetrarleikurnir skuldu vera í Denver í USA í 1976. Men býráðið í Innsbruck frætti, at teir har helst vildu sleppa undan og bjóðaði sær so at vera vertir einaferð afturat.

Tað var eisini tá, at tann týska gentan, Silvia Sommerlath, sum var »hostess« við leikurnar, varð óført jagstrað av blaðmonnum, tí hon sást nú ofta saman við svenska konginum.

Uppi á fjallinum er eitt frálíkt útsýni. Serliga hugtekur tað okkum at siggja útflættingarnar í stóra vegakervinum stutt hiðani, við brúm í 3 hæddum, har Brenner Autobahn byrjar og fær samband við veginar, sum koma úr fleiri hornum av Europa.

Brenner Autobahn

Tíð okkara í Innsbruck er farin, og vit skulu víðari til Salzburg. Og á vegnum leggja vit leiðina suðureftir fyrst, fyrri at uppliva Brenner-Autobahn og Europabrücke. Hetta vegastrekki byrjar í syðra útjaðara á Innsbruck, har eisini Wipptal byrjar, sum gongur suðureftir og uppeftir móti Brennerskarðinum, og leiðina suðureftir koyra vit eftir landsvegnum niðri í dalinum, koma á tann hátt undir brúnna, og kunnu skoða hetta velduga verk úr neðra.

Hetta vegastrekkið, við øllum sínum brúm, er tekniskt eitt avreksverk og estetiskt sera væleydnað. Sjálvt um tað í fleiri forum í hesi bygging hevði lætt munandi um arbeiðið at gjørt berghol, so hava teir hildið seg heilt frá hesum, fyrri at tey ferðandi alla tíðina kunnu vera undir frium lofti og njóta tað vakra landslagið. Tað er tí á hesum 37 km langa strekki, frá Innsbruck og til Brenner, heilar 70 brúgvar, við einari longd ialt uppá goðar 10 km. Tann longsta er Lueg-Brücke, uppá 1840 m, av skapi sum eitt S, sum fellur á undurbaran hátt inn í lendið, hon fer ígjøgnum, og tann næstlongsta er tann djarva, og helst eisini heimskenda Europa-Brücke, sum í 190 m hædd fer tvørtur um Wipptal. Tann longsta súlan á brúnni er 181 m høg og tað longsta spennid er 190 m. Og hetta spennid er ein stálkassadrágar, sum er 7 m høgur og 10 m breiður. Brúgvinn er ialt 22 m breið.

Ferðslan er vaksin óført gjøgnum árin. Í 1968, sum var fyrsta árið alt strekkið var í nýtslu, fóru 1,9 mió. akfør um gjaldstaðið á Europa-Brücke, og í 1983 var hetta tal vaksið til 8,4 mió. Og størsta ferðslutal higartil eru, fyrri eitt samdøgur, 54.000 akfør. Og tá gjald skal krevjast, og ferðslan kann vera so ógvilg, so skal avgreiðslan ganga skjótt fyrri seg á avgjaldsstaðnum. Beint sunnan fyrri brúnna, har gjaldstaðið er, er tí vegabreiddin viðkað til 100 m, og har eru 22 básar, sum akførini kunnu koyra ígjøgnum og gjalda. Løgið var tað tí, tað lötuna tá vit komu um gjaldstaðið, ein sunnumorgun í besta veðri, at tá vóru vit einasti bilur, sum var avgreiddur.

Ein risabygging sum Brenner-Autobahn krevur stóra figging. Eysturrikski staturin og landspartastjórnin í Tyrol gjørdi tí eitt partafelag til at byggja og reka vegin, og samstundis var kunngjørt, at avgjald fór at verða kravt. Hesar 37 km av vegi komu at kosta 1,4 mia. kr., ella 38 mió. kr. fyrri hvønn kilometur,

Luegbrücke

Standmynd Andreas Hofers á Bergesel

Europabrücke

3 ferðir so nógv sum fyrri ein kilometur í slættlendi, og hetta var í 1968. Men so stórar eru inntøkurnar, at teir vænta, at partafelagið er leyst av allari skuld seinast í 80-árunum.

Frh.